

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Освітня програма Фізична терапія, ерготерапія
перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Латинська мова та медична термінологія
Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	227 Фізична терапія, ерготерапія
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс/семестр	1 курс, 1 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 2 Семінарські заняття – 28 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська, латинська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/9

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Метою вивчення навчальної дисципліни “Латинська мова та медична термінологія” є отримання базових знань з елементарного курсу граматики і словотвору латинської мови, необхідних для свідомого засвоєння і розуміння анатоно-гістологічних, фармацевтичних та клінічних термінів греко-латинського походження, формування фахової термінологічної компетентності.

Основними цілями вивчення дисципліни є оволодіння правилами фонетики, формування у студентів розуміння граматичної системи латинської мови, висвітлення механізмів словотвору в латинській мові, засвоєння лексичного мінімуму, необхідного для розуміння медичної термінології, створеної на базі греко-латинських елементів, формування фахової термінологічної компетентності з перспективою використання у професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- правила вимови голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень;
- правила наголошування слів у латинській мові;
- граматичні категорії частин мови в латинській мові (іменник, прикметник, числівник, дієслово, прислівник, прийменник);
- принципи утворення анатомічних термінів,
- принципи утворення клінічних термінів і діагнозів;
- греко-латинські дублети і кінцеві терміноелементи;
- базові термінологічні одиниці анатоно-гістологічної, фармацевтичної, клінічної підсистем;
- морфологічні способи утворення медичних термінів;
- частотні відрізки в назвах лікарських препаратів, які характеризують належність до фармакологічної групи або терапевтичну дію;
- класифікацію лікарських форм;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- не менше 500 лексичних і словотворчих одиниць;
- 50 крилатих латинських виразів та ідіом;

уміти:

<ul style="list-style-type: none"> – правильно писати латинські літери; – вільно читати латинською мовою; – утворювати і перекладати з латинської мови на українську і з української на латинську анатомічні, гістологічні, клінічні і фармацевтичні терміни; – аналізувати та конструювати латинською мовою спеціальні терміни фаху «Фізична терапія, ерготерапія»; – утворювати і перекладати клінічні терміни і діагнози; – виділити в назвах лікарських препаратів частотні відрізки і визначати їх інформативність – вміти грамотно читати і писати латинську частину рецепта; – коректно використовувати медичні терміни в професійній комунікації.
Компетентності
Інтегральна компетентність
Бакалавр фізичної терапії, ерготерапії здатний вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.
У результаті вивчення курсу «Латинська мова та медична термінологія» студенти зможуть набути таких компетентностей: ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК3. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Програмні результати навчання
У результаті вивчення курсу «Латинська мова та медична термінологія» студенти зможуть набути: ПРН1. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади. ПРН5. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Кількість годин			Завдання
			лекції	заняття	сам. робота	
1.	Історія розвитку латинської мови. Роль латинської мови у формуванні медичної термінології. Латинський алфавіт.	Усвідомлення ролі класичних мов у формуванні сучасної медичної термінології.	2		3	доповідь/ презентація
2.	Класифікація голосних, приголосних, дифтонги, буквосполучення. Довгота і короткість складів. Наголос	Вироблення навиків написання букв латинського алфавіту, латинізованих медичних термінів, засвоєння правил орфоєпії та наголосу.		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування

3.	Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Огляд іменників п'яти відмін. Неузгоджене означення. Структура анатомічних термінів.	Формування знань про структуру словникової форми іменника, вміння визначати відміну за словниковою формою, утворювати форми називного і родового відмінків однини і множини, розуміння структури неузгодженого означення в медичних термінах.		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
4.	Прикметник. Граматичні категорії. Словникова форма. Поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення. Вищий ступінь порівняння прикметників у медичній термінології.	Формування знань про структуру словникової форми прикметника, вміння визначати групу прикметника за словниковою формою, утворювати називний і родовий відмінки однини і множини, узгоджувати прикметник з іменником.		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
5.	Дієслово. Граматичні категорії. Словникова форма. Дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб.	Формування знань про словникову форму дієслова, вміння визначати дієвідміну, утворювати і перекладати дієслівні форми.		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
6.	Перша відміна іменників. Суфікси іменників першої відміни. Грецькі дублетні позначення латинських іменників першої відміни. Кінцеві терміноелементи іменників першої відміни. Прийменник.	Вміти відмінювати іменники першої відміни, знати греко-латинські дублети іменників першої відміни, суфікси іменників першої відміни, кінцеві терміноелементи іменників першої відміни.		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
7.	Друга відміна іменників. Правило середнього роду. Суфікси іменників другої відміни. Грецькі дублетні позначення латинських іменників другої відміни. Кінцеві терміноелементи іменників другої відміни.	Вміти відмінювати іменники другої відміни, знати греко-латинські дублети іменників другої відміни, суфікси іменників другої відміни, кінцеві терміноелементи іменників другої відміни.		2	2	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
8.	Прикметники першої групи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану. Латинсько-грецькі дублети прикметників	Вміти визначати за словниковою формою прикметники першої групи, знати греко-латинські дублети,		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування

	першої групи. Вживання дієприкметника минулого часу пасивного стану в анатомічній, фармацевтичній і клінічній термінології. Розряди займенників	словотворчі суфікси, утворювати і вживати дієприкметник минулого часу доконаного виду в медичних термінах.				
9.	Третя відміна іменників. Приголосний тип. Голосний тип. Мішаний тип. Суфікси іменників третьої відміни. Латинсько-грецькі дублети іменників третьої відміни. Кінцеві терміноелементи іменників третьої відміни. Основи клінічної термінології.	Вміти визначати тип відмінювання, відмінювати іменники третьої відміни, знати греко-латинські дублети іменників третьої відміни, суфікси іменників третьої відміни, кінцеві терміноелементи, розуміти принцип утворення клінічних термінів.		4	6	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
10.	Прикметники другої групи. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Грецькі дублетні позначення латинських прикметників третьої відміни. Дієприкметник теперішнього часу активного стану в медичній термінології.	Вміти визначати за словниковою формою прикметники другої групи, відмінювати, узгоджувати з іменниками, знати греко-латинські дублети прикметників другої групи, утворювати і перекладати дієприкметник теперішнього часу активного стану.		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
11.	Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Грецькі дублетні позначення іменників четвертої і п'ятої відміни. Основи фармацевтичної термінології.	Вміти відмінювати іменники четвертої і п'ятої відмін, знати латино-грецькі дублети, розрізняти форми лікарських засобів, знати основні частотні фармацевтичні відрізкию		2	3	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
12.	Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння. Недостатні ступені порівняння. Вживання ступеневих форм в медичній термінології. Прислівник.	Вміти утворювати ступені порівняння прикметників і прислівників. Розуміти особливість вживання і перекладу ступеневих форм в анатомічних термінах.		2	6	Виконання вправ, письмових завдань, тестування

13.	Розряди числівників. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Розділові числівники. Прислівникові числівники.	Знати кількісні, порядкові, розділові та прислівникові числівники, римські цифри, греко-латинські дублети числівників.	2	4	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
14.	Основи словотвору. Суфіксація. Префіксація. Основоскладання. Поняття про рецепт.	Вміти визначати афікси латинського походження в медичних термінах, знати основні правила виписування рецептів, рецептурні скорочення.	1	5	Виконання вправ, письмових завдань, тестування
15.	Історія становлення сучасної медичної термінології. Анатомічна термінологія. Клінічна термінологія. Фармацевтична термінологія	Розуміти структуру анатомічних термінів, принципи утворення клінічних і фармацевтичних термінів. Вміти пояснити походження і значення основних термінів терапії та реабілітації.	1	8	Укласти словник термінів терапії та реабілітації
Загалом:			2	28	60

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекції	–
Семінарські заняття	25
Самостійна робота	10
Контрольна робота	10
Індивідуальне завдання	5
Залік	50
Максимальна кількість балів	100

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи.		
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
	90 – 100	A	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики відмінно
	80 – 89	B	добре
	70 – 79	C	
	60 – 69	D	
	50 – 59	E	задовільно
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Методи контролю			
1. Модульний контроль (контрольні роботи).			

	<p>2. Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті (усне опитування, письмове опитування, тестування).</p> <p>3. Залік.</p> <p>Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Модульна контрольна робота виконується на 12 занятті та складається з чотирьох завдань. Максимальний бал за контрольну роботу становить 10 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку навичок читання, виконання лексико-граматичних вправ; переклад та граматичний аналіз медичних термінів; переклад адаптованих текстів; перевірку знань лексичного мінімуму, тестування, завдань самостійної роботи.</p> <p>Поточне оцінювання усіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 4-бальній шкалі відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки.</p> <p>Підсумковий бал з навчальної дисципліни розраховується та виставляється викладачем на останньому практичному занятті та складається з суми балів за практичні заняття, контрольну роботу, самостійну роботу, а також балу за підсумкове тестування.</p>

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою

90-100 балів	<p>Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань, проявляє інтерес до актуальних проблем освітнього компонента.</p>
70-89 балів	<p>Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.</p>
50-69 балів	<p>Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; виконує частину завдань за допомогою викладача.</p>
менше 50 балів	<p>У здобувача не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює</p>

	розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.
--	--

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Семінарські заняття		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	1		-	25
Самостійна робота																	10	10
Контрольна робота														10		5		10
Залік																		50
Всього за тиждень		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	10	1	5	10	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	<p>Мультимедійні презентації (лептоп, проєктор), використання системи дистанційної освіти для проведення тестування (https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/9).</p> <p>Репозитарій Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (http://lib.pnu.edu.ua:8080/).</p>
<p>1. Волощук М., Нахаєва Я. Латинська мова. Підручник для медичних факультетів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія». Тернопіль : ТНМУ : Укрмедкнига, 2021. 279 с.</p> <p>2. Дяків О.Ю., Петришин М.Й. Латинська мова і основи медичної термінології (Практикум для студентів спеціальності “Здоров’я людини”). Івано-Франківськ, 2012. – 100 с.</p> <p>3. Закалюжний М.М., Андрейчин М.А. Посібник з анатомічної і клінічної термінології. К. : “Здоров’я”, 1993. 250 с.</p> <p>4. Закалюжний М.М., Паласюк Г.Б. Латинська мова і основи медичної термінології. Тернопіль : “Укрмедкнига”, 2004. – 224 с.</p> <p>5. Козовик І.Я., Шипайло Л.Д. Латинська мова. К. : Вища школа, 1993. 248 с.</p> <p>6. Куліченко А. К. Латинська мова та медична термінологія: Зб. завдань для організації самостійної роботи студентів I курсу мед. ф-тів спец. 222 “Медицина”, 224 “Технології медичної діагностики та лікування”, спец. “Лабораторна діагностика”, 227 “Фізична терапія, Ерготерапія”, 228 “Педіатрія” / А. К. Куліченко, Т. В. Тітєвська. Запоріжжя : [ЗДМУ], 2020. 73 с.</p> <p>7. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега, В.Г. Синиця та ін. 4-е видання. - Київ: Медицина, 2019. 472 с.</p> <p>8. Медична та біологічна латина [Текст] = Lingua Latina ad usum medicinae et biologiae observantium : підручник / О. Г. Михайлова, В. Ф. Чемес ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 367 с.</p> <p>9. Неттер Ф. Атлас анатомії людини: 7 видання. Київ: ВСВ «Медицина». 2020. 736 с.</p>	

10. Нетлюх, М. А. Українсько-латинський анатомічний словник: (Анатомічна номенклатура). Львів : Стрім, 2000. 216 с.
- 11.Петришин М.Й., Загайська Г.М. Практикум з латинської мови для студентів спеціальності «Терапія та реабілітація». Чернівці: Рута. 2023. 225 с.
- 12.Пилипів О. Основи латинської медичної термінології: навчальний посібник / Ольга Пилипів, Леся Мисловська; науковий редактор Леся Пилипів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 252 с.
- Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – Т. 1: А-Д. – К. : Знання, 2012. – 704 с.; Том 2: Е-Н. – К. : Знання, 2013. – 744 с.; Т. 3. О–С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 744 с.; Т. 4. Т-Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 600 с.
14. Чакал І.С., Любімова О.В. Латинська мова для студентів-фізіотерапевтів та реабілітологів : навч.- метод. Посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 138 с.
- Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. – Вінниця: Нова книга, 2010. 392 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра загального та германського мовознавства, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 (вхід з вул. Чорновола), каб. 408, тел.: (0342)596010, сайт: https://kzigm.pnu.edu.ua/ ; електронна адреса: kzm@pnu.edu.ua
Викладач (і)	Петришин Марта Йосипівна
Контактна інформація викладача	marta.petryshyn@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобіганняакадемічному-плагіату.pdf Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-

	<p>content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.</p> <p>У разі пропуску занять здобувачі освіти мають право відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.</p> <p>Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У випадку виконання завдань пізніше встановленого терміну здобувачі освіти змушені відпрацювати їх у позаурочний період. Через невчасне і недостатнє виконання завдань вони можуть бути відправлені на повторне складання навчального курсу згідно «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS». https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/povtorne-vuvchennia-dustzuplin.pdf</p> <p>Терміну виконання завдань можуть не дотримуватися здобувачі освіти, які навчаються за індивідуальним планом, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується низкою положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: https://nmv.pnu.edu.ua/%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96-%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Додаткові бали отримують студенти, які беруть активну участь у науково-дослідній роботі (студентські наукові гуртки та проблемні групи, підготовка публікацій тощо) за тематикою дисципліни.</p>
Неформальна освіта	<p>Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf).</p> <p>Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.</p>

Викладач _____ Петришин М.Й.